

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemam velja:

Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld 40 kr.

V administraciji prejemam velja:

Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za jeden mesec 1 gld.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.

Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (inserte) vsprejema upravnništvo in ekspedicijska v „Katol. Tiskarni“ Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, ne frankovana pisma ne vsprejemajo.

Vredništvo je v Sementških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvzema nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Vredništva telefon-števil. 74.

Štev. 135.

V Ljubljani, v petek 17. junija 1898.

Letnik XXVI.

Narodnostni boji v Avstriji.

(Govor poslanca dr. Žitnika v državnem zboru dne 7. junija t. l.)

Govornik izjavi v slovenskem jeziku, da ne bode odgovarjal na surove napade predgovornika Wolfa, ker se sami obsojajo, temveč hoče stvarno razpravljati zgodovino narodnostnega, posebe jezikovnega vprašanja v Avstriji.

Nadaljujoč nemški: Leto dnij divja narodnostni boj v zbornici, po deželah, celo že po ulicah. Z veliko silo so zopet vplamteli zublji narodnostnega prepira, ki preté državnemu poslopju.

Strastni boj zastruplja javno življenje, ruši socialno življenje v dobi rastoče socialne bede in gospodarskega propada, brezozirno izpodkopuje temelje državi; ta boj je že onemogočil delovanje državnega zbora ter uveljavil znani paragraf za silo. Uresničile so se žalibog krilate besede: »Ako se shaja državni zbor, tresejo se narodi«.

Avstrijski parlament raste sicer v letih, ali pa tudi v modrosti in milosti pred Bogom in ljudmi, to je drugo vprašanje, na katero je težje odgovarjati. Pogled na delovanje sedanje zbornice gotovo ne olajšuje obsodbe. Zadnji čas smo doživeli tehtnejše dokaze o propadu našega parlamentarizma, nego nam more biti všeč.

Tako daleč smo zašli, da se nemška vseučiliška in tovarniška mladina pod vodstvom svojih naravnih voditeljev poskuša v političnih demonstracijah, ki presegajo že vse meje in dobivajo jako nevaren — da ne rečem — protiaustrijski značaj.

Gospodje na levi se jednostavno izgovarjajo ter opravičujejo, češ, da so to zmešnjavo povzročile jezikovni naredbi in pa večina, ki je zagovarjala ti naredbi. Na to odgovarjam z besedami nemškega moža, ki je nedavno pisal v nekem jako razširjenem nemškem listu mej drugim:

»Navzlic simpatijam, katere smo dolžni svojim nemškim bratom v Avstriji, in navzlic nemško-nacionalnemu navdušenju je in ostane istina, da so Nemci avstrijskemu državnemu zboru zadali rano, katere ne bode kmalu prebolela«.

Zgodilo se je, a skrajni čas je, da resno poskušamo razjasniti položaj ter državno ladijo spraviti v pravi tir. Treba je resnega dela za spravo, sicer zginejo zadnji upi ter se predrzno vzdignejo slabe namere in nakane.

Upi so ti, da se s trdno in odkrito voljo more posrečiti, pomiriti in zadovoljiti narode v Avstriji. Jezikovno vprašanje rešiti zakonitim potom in tako na trdni podlagi ustvariti državo, ki ima velevažen kulturni poklic.

Slabe namere in nakane pa skušajo preprečiti spravo, narode še bolj razdružiti in tako pripraviti pot katastrofi.

Ali je sprava mogoča?

Z ozirom na žalostne prikazni narodnostnega prepira usiljuje se vsakemu avstrijskemu rodoljubi vprašanje: Ali je sprava mogoča in katera so pota in sredstva do sprave?

So politiki v zbornici in zunaj, ki na to vprašanje vedno le odgovarjajo: »Najboljše in najradikalnejše sredstvo je, ako se nasprotnik popolnem uniči, in to je mogoče s korenitim ponemčenjem nenemških narodov«. Takih načrtov in poskusov smo doživeli že mnogo. Saj je celó princ Liechtenstein v zadnjem svojem govoru moral priznati, da je bila germanizacija namen raznih zakonov, odlokov, resolucij itd. od leta 1627 do našega stoletja. In ta namen še obstaja, kajti veliko je število onih, ki toplo priporočajo to sredstvo ter opravičujejo in zagovarjajo svoje postopanje z raznimi praznimi razlogi. Tako govore o »višji omiki« nemškega naroda, ki se mora razširjati; pripovedujejo o »plemenih višje in nižje vrste«;

v narodnostnem vprašanju zlorablajo znano Darwinovo teorijo o boju za obstanek, nauk, katerega do danes še nihče ni dokazal in kateri uči, da ima močnejši pravico uničiti slabjšega.

Taka sredstva, gospoda moja, niso človeška, kaj še krščanska, in gotovo ne vodijo do pravega namena. Čujte, kaj piše neki radikalni Nemec v nekem štajerskem listu, in sodite: »Jednakopravnost in sprava sta dve prazni besedi (veselost na desnici), s katerima so nemško Avstrijo že skoraj razrušili. Avstrijski narodi ne po državnem pravu, ne po zgodovini ne morejo zahtevati jednakopravnosti. Kako pa moreta gost in najemnik imeti iste pravice z gostilničarjem in gospodarjem? Od Krkonošev do Adrije so Slovani mlajše prebivalstvo, katere so Nemci gostoljubno vsprejeli in jih še danes trpe pod svojo streho z nezasluzeno milostjo. (Smeh na desnici). Slovenci, Čehi, Hrvati, Moravci morajo biti s tem zadovoljni, kar jim nemški gospodar velikodušno daruje. Nemški narod je ustanovil, uredil Avstrijo, ter jo branil s svojo drago krvjo; vsaka nova država se mora ustanoviti tukaj na nemškem temelju kot nemška zgodovinska naprava«.

Gospoda moja! Ali je mogoča resna beseda s takimi možmi, ki ne poznajo zgodovine, zemljepisja, ne ljubezni do prave prostosti in pravičnosti? In taki možje so danes voditelji nemškega naroda, ti imajo odločevalno besedo, takim možem nemški narod zida pritaneje! (Prav dobro! na desnici.)

Skrajni čas je, da se takim ljudem iztrga vodstvo iz rok, da se javno življenje ne organizuje po frazah in bojnih klicih, temveč po potrebah in razmerah posameznih dežel in narodov. Prodreti mora v vse kroge spoznanje, da je Avstrija država, ki obsega mnogojezične narode. Prodreti mora prepričanje, da je ravno naše države naloga in dolžnost, svetu dokazati, da morejo raz-

LISTEK.

Vesecki.

Češki spisal Jirásek. Poslovenil S. Savič.

(Konec.)

Umolknil je, kajti bolnik se je zganil. To se je zgodilo vender v spanju, in zdravnik je nadaljeval s tihim glasom:

»Ko sem prišel v bolnišnico, vprašam Veseckega po njegovem imenu. Mirno je odgovoril:

»Vesecki —.«

»Nič drugače?« sem rekel.

Molčal je.

»Mogoče z Vesce«, pravim. Boletno se je nasmejal in rekel:

»Gospod zdravnik, kaj mi to koristi —.«

»Imel sem ga že preje zelo rad, ker je bil tako skromen in miren, in zdaj mi je še mnogo ljubši. Dal sem ga tudi v to sobo, da je bolj na mirnem.«

»In na tablico ste zapisali plemenitaško ime.«

»Znano vam je, da ne držim mnogo na plemstvo, toda prešinila me je misel: To je potomec

našega plemstva, za časa, katerega smo še — no — to je stara boleat —.«

Opazovala sva nekaj časa spečega moža.

»Revež, živel je samo v nesreči in nezgodah«, je rekel zopet tiho zdravnik ter hotel oditi, a ko je videl, da bi jaz rad z Veseckim govoril, je ostal ter nadaljeval:

»Njegovi roditelji so živeli v Pragi ter imeli mogoče še nekaj veljave; a mnogo gotovo ne. Ta je izučen kovač, prav za prav žebjar. Pred leti se je naselil tu v mestu in dobil v njem domovinsko pravico. Pečal se je s svojim rokodelstvom, toda dolgo se ni mogel vzdržati. Izpodrinile so ga tvornice. Popustil je svoje rokodelstvo ter delal do zdaj v neki tvornici. — Oslabel od starosti in truden od dela je prišel v bolnišnico. Dolgo več ne bo živel.«

»Ali ima kaj rodbine?«

»Žena in hči ste mu umrli. No, in to je vse, kar vam vem povedati —.«

»In kako, ima mogoče kake listine ali kake spomine na svoje prednike.«

»Aha, radi bi dobili te stvari v pest. Nima, ali pa skriva. Kakor da ne vé nič natančnejšega o svojem rodu. Je delavec, demokrat.« —

Za nekaj časa se je bolnik prebudil. Šla sva k njegovi postelji, in zdravnik je pričel takoj z njim pogovor ter je, seznanivši me z njim, napeljal pogovor na njegov rod.

Bolnikove oči so se posvetile, ko sem dejal da imam staro knjigo iz XVI. stoletja in da so navedeni v njej med starimi plemenitaši njegovi predniki. Prosil me je, naj mu jo posodim. Obljubil sem mu ter ga vprašal, če je bil kedaj na Vesci, kjer je stal nekaj grad, bivališče njegovih prednikov.

»Jedenkrat sem bil. Šel sem tja navlaš iz Prage, ko sem stanoval še tam.«

»Kako vam je bilo tedaj kaj pri srečanju?« je vprašal zdravnik.

»Človek niti ne ve, kaj je zgubil, če živi že od rojstva v revii in bedi. Toda ko sem se oziral po okolici z mesta, kjer je stal pred leti grad, ter pomislil: To vse, kar vidiš, je bilo lastnina tvojih prednikov, in ti nimaš nič, niti lastne strehe, kako bi se me ne bile polastile čudne misli, gospod zdravnik? Tudi sem se spomnil, kaj je pisano v knjigah, da so kmetje v starih časih mnogo trpeli pred svojimi grajščaki, toda gotovo jim ni bilo hujše, kakor je sedaj delavcem. Kakor oni

lični narodi v jedni državi mirno skupaj živeti. Jedino sredstvo pa je sprava, sporazumljenje med narodi, z zgodovinsko-političnimi individualnostimi, kateri hočejo v zvestobi do vladarske hiše biti in ostati enakopravni člani habsburške države.

Taka sprava, za katero mora delovati vsak avstrijski rodoljub iz ljubezni do naroda svojega in skupne domovine, pa je mogoča le na podlagi popolne enakopravnosti vseh narodov.

Kdor pa misli, da moreta dva, ali da more več ljudi le tedaj skupaj živeti, ako je jeden kladio, drugi pa nakovalo, ta nima pravega pojma, ne zmislja za pravo prostost, ker hoče le vladati in druge zatirati. Takim ljudem veljajo besede, katere je Sieyes zaklical svojim vrstnikom: »Bedaki! Vi hočete biti prosti, a ne znate biti pravični!«

Prostost brez pravne podlage, brez pravice in pravičnosti je le nagon ropne živali, samovoljnost in krutost brezozirnega despota, je prostost tatú, ki ukrade blago, kjer je najde. Sram me je skoraj, da moram tukaj v zbornici ponavljati take reči, toda menda nikjer niso bolj pozabljene, kakor ravno v naši dobi v Avstriji.

Kar velja o politični svobodi, to velja tudi o narodni.

Narodnostna ideja.

S Heglom smemo reči, da se človeštvo ni toliko oprostilo iz sužnosti, kolikor v sled sužnosti. Dovolite, da v kratkih potezah obrišem razvoj narodnostne ideje.

Dolgo se je razvijala politična svoboda, koncem minolega stoletja pa nastopi za vse čase odločilen prevrat. Kar so doslej vladarji uporabljali v obrambo svojih prestolov in deloma svojim podložnikom delili kot milost, to je sedaj človeštvo zahtevalo kot svoje naravno pravo. Ta preobrat se je izvršil z veliko francosko prekucijo. Človeštvo je vstopilo v novo dobo.

Dedič revolucije je bil na Francoskem vojaški cesar, kar dokazuje, da mora vsaka svoboda imeti določene meje, sicer je dvorezen nož. S silo je Napoleon I. obvladal razbrzdane duhove ter pregledal svojo dedščino. Da je mogel ostati dedič, moral je v zapuščini prevzeti več koristnih blagodat, koristnih za človeštvo, akoravno ne za samodržca. Zatiral je sicer politično svobodo, toda v državnem in ljudskem življenju je moral obdržati mnogo velevažnih reform.

Napoleon je stopil na politični oder kot orjaški in kruti eksekutor modroslovskega kozmopolitizma, ustvariti je hotel novo Evropo, nov svet. Razširjal je svojo revolucionarno politiko z ognjem in mečem, kakor Muhamed svojo vero.

Ko so se stari vladarji dolgo časa brez vspeha borili proti revolucionarnemu cesarju, morali so končno klicati na pomoč svobodo svojih narodov, narodno prostost; kajti niso si mogli več pomagati s prostostjo posameznih stanov, z golo modroslovsko prostostjo človeštva. Narodi sami so pokazali pot. Povsod, koder se je vzdignil narod v boju proti tujemu zmagovalcu, v Španiji, Nemčiji, Rusiji, Avstriji in posebe na

Tirolskem in tudi na Kranjskem, podlegel je usiljenec ter se moral umakniti.

Moč in sila ljudske prostosti je zmagala in strmoglavila Napoleona, in od onega časa živi in raste narodnostno načelo, katero še danes prevladuje.

Napoleon III. si je narodnostno načelo zapisal na svojo zastavo. Pod to narodnostno zastavo združile so se države in so nove nastale. Opozarjam le na Balkan in novo nemško državo. Poleg drugih nagibov je narodna zavednost osvobajala ljudske moči, pospeševala vzlet ljudske duše in politični razvoj evropskih držav, ki so razširjale in obkroževale svojo posest ter si z novimi naselbinami v tujih delih sveta odpirale nova trgovišča.

Narodna svoboda je bila, je in ostane prva želja in najsilnejša težnja, predpogoj vsake druge svobode. Nikdar si narod ne bode kupil politične svobode z izgubo narodne samostojnosti. (Pritrjevanje na desnici) Ni ga v Evropi naroda, ki ne bi hotel popolne politične svobode; toda vsak narod hoče v državnih mejah prosto in brez ovir razvijati svojo individualnost; da teži po tej prostosti, ima pravico in dolžnost.

Toda narod ni še prost, če tudi uživa vse politične prostosti, ako je s svojo individualnostjo (osebnostjo) podložen drugemu narodu. (Tako je! na desnici.)

Ta zavest, to čustvo je v narodih tako živo, tako močno, da — če ni drugače — raje prenašajo narodni despotizem, nego politične prostosti pod nadvlado tujega naroda. To čustvo je izraženo v znanih besedah: »Raje rusko suženstvo, nego nemško prostost!«

Sicer pa se je v imenu narodnosti tudi že mnogo krivic zgodilo: zrušili so prestole, prelivali kri in pustošili dežele, držeč se načela, da imajo vsi posamezni narodi, in samo ti, pravico do samostojne države. V ta namen je po onem mednarodnem, materijalističnem načelu dovoljeno vse: izdajalstvo, revolucija, upor, strup in bodalo. Jasno je, da ni pravo narodnostno načelo, katero prezira vsako mravnost. Jasno je tudi, da take narodnostne težnje vedno težé za »narodno cerkvijo«, ako se naslanjajo le na čisto naravno načelo glede narodnosti brez ozira na višje nadnaravne vezi. Taka narodna cerkev je pač najboljša sredstvo, s katerim se more pobijati krščanstvo, katoliška cerkev in prava vera; in to ravno mnogi nameravajo.

Toda taka državna politika, ki priznava prostost in relativno samostojnost narodov, živečih v jedni in isti državi, kakor v Avstriji, ki pospešuje sporazumljenje med narodi, je vedno močnejša od pristranske in kratkovidne narodnostne politike, ker hodi pota, katera je božja previdnost odkazala narodom v dosego višjih duševnih dober in v izvršitev skupnih človeških nalog, pri čemer pa mora država vedno biti le sredstvo. (Dobro! na desnici.)

Napačen zistem.

In kako je v Avstriji v tem oziru? Princ Liechtenstein je to že povedal: Avstrija v poli-

tičnem oziru od dunajskega kongresa ni napredovala; ni si pridobila naselbin, ne odprla novih trgovišč za industrijo in trgovino, dasi imamo izvrstne mornarje; med narodi v Avstriji je vedno večji prepir, dasi so navezani jeden na drugega, in sedaj smo v krizi, ki v inozemstvu, posebno pa v vzhodni državni polovici vzbuja le škodljivost.

Kot vzrok teh razmer je princ Liechtenstein dobro označil popolnem napačen političen zistem, po katerem vladajo vsi avstrijski državniki od dunajskega kongresa, zistem, ki se ni mogel sprijazniti z močnimi idejami časa, z idejo ustavno, narodnostno in socialno, in ni znal času primerno te ideje uporabiti ni v korist državi, ni v blagor avstrijskih narodov.

In tako žrtvujejo država, narodi in njihovi zastopniki svoje najboljše moči, da bi popravili, kar so iz početka absolutisti, pozneje takomenovani ustavoverci zakrivali s prepozno in zato prenagljeno, površno ustavo proti politični in narodni prostosti, proti politični in narodni ideji.

Gospôda, jaz nočem na steno slikati socialne pošasti, pač pa trdim iz prepričanja, da socialno nevarnost srečujemo korakoma, socialna beda koraka mej nami železnimi orjaškimi koraki ter nas pozivlje k obrambi, k odporu s praktičnimi, socialnimi reformami. Toda odmev teh železnih korakov topi in duši narodnostni prepir.

Z dežele smo, izmed ljudstva smo, poznamo njegovo bedo, a tudi njegovo nezadovoljnost in obupnost. Zato so pač opravičene besede: Caveant consules! (Pohvala.)

Kdo pa naj razpravlja in reši socialno vprašanje? Morda birokracija, ki je tuja ljudskemu življenju? Tudi ko bi to hotela, ne mogla bi. — Stroj še ni ustvaril življenja, pač pa že večkrat z jednoličnostjo in zjednačevanjem uničil mnogo-vrstnost živih bitij ter oviral življenja tok. Birokracija more zakonodajstvu nabrati statističnih števil o revni in bedi, toda vrednost teh števil je odvisna od obrazca, ki ga dobi v spopolnitev od eksekutive. O porabnosti te statistike more razsojati zbornica, ki pa ima sedaj druge bolečine, nego delavsko ljudstvo.

Ako pa narodnostni boj provzroča nazadovanje ter slabi državne moči, ni to naša krivda, ki se borimo za enakopravnost in samostojnost svojih narodov, temveč je krivda onih, ki nas silijo v obupni boj proti germanizaciji.

Ko bi vsi narodi imeli zavarovano in zagotovljeno svojo narodnost, gotovo bi zedinjenimi močmi branili tudi politično prostost ter smatrali svojim sovražnikom vsako moč, ki bi jim kratila to prostost. In zato je ravno popolna, dejanska narodna enakopravnost zagotovilo miru, napredka in blagostanja.

Vsak narod bi moral biti relativno samostojen, da bi se tako po svojem značaju in razmerah mogel prosto v omiki in napredku razvijati. In ravno v obrambo te narodne samostojnosti ali avtonomije, tega individualnega kulturnega življenja, ob jednem pa tudi v varstvo političnih in socialnih koristij Evrope je avstrijska država potrebna. Zato bi morali vsi njeni narodi s skupnimi močmi ustvariti v istini prosto »državo narodov« ter jo vzdržati.

Torej napačni politični zistem je državo privedel v zagato, in ta zistem obstaja še danes. In kateri so znaki tega zistema v ustavni dobi?

Opozoriti hočem le na dve načeli zistema, ki sta: načelo o vsemogočnosti države in o prostosti in enakopravnosti državljanov.

Nauk o vsemogočni državi, ki se je razvil v lažiliberalni dobi, naslanja se na načelo, da se more pravica izvajati le iz državnih zakonov. — Vsebinsko zakonov pa more določevati le država, oziroma ona moč v državi, ki ima v rokah zakonodajalsko oblast. Torej je ta zakonodajalska oblast v državi absolutna. Kaj sledi iz tega? Da ta absolutna oblast, katero v teoriji pripisujejo državi, končno preide na večino strank v državnem zboru.

Ta večina odločuje o vseh pravicah in koristih državljanov, o njih življenju in imetju. Ona odločuje, kako naj se vzgajajo otroci, polasti se šole, prilašča si celo pravico določevati, v katerem jeziku smejo državljanji moliti svojega Boga.

Po ministerstvu, ki je od večine odvisno ter jej odgovorno, podredi in osvoji si potom centralizacije vso upravo v državi in v posameznih

so sužnji tudi ti, a dočim so oni robovali domačinom, robujejo ti — tujcem —«

Mračno je bilo že, ko sem prišel domov. Dolgo sem še mislil na moža, kojega plemenitaški rod izumira z ubogim delavcem.

Drugega dne zgodaj sem mu poslal knjigo »O stavu rytířském«, ki jo je spisal Jernej Paprocki. Zdravnik mi je pozneje povedal, da Vesecki čita ali pregleduje to knjigo cele ure. Za kakih štirinajst dnij mi je pa povedal, da je Vesecki umrl.

Za pobarvano krsto sva korakala zdravnik in jaz. Okoli rakve, ki je ni spremljal dolg spreved, ni gorela obilica sveč, cerkvene stene, med katerimi je bila krsta blagoslovljena, niso bile preprežene s črnim suknom, duhovnik ni imel nagrobnega govora, da bi slavil njegova dela, kakor se je to godilo, kadar je umrl kak plemenitaš.

Otožnega, listopadovega popoldne, ko se je vlegel zgodnji somrak na pokopališče, je stal naš mali spreved pod golimi drevesi, kjer je bil izkopan grob za Veseckega. Duhovnik je zmolil, pokropil grob, in vlažna zemlja je pokrila krsto poslednjega Veseckega.

* * *

Drugi dan sem bil iznenaden s kovčgom, ki ga mi je poslal zdravnik z listkom, na katerem je bilo zapisano: »Zapuščina Vaclava Veseckega z Vesce. Ohranite jo za spomin«.

Zapuščina je obsegala nekoliko rodbinskih listov, novejša listine o meščanski pravici, revežev krstni list s popolnim plemiškim naslovom in staro pravico gledé grba s krasno naslikanim grbom. Našel sem tudi list, ki je bil pisan s težko roko. Čital sem:

Vesecki z Vesce, starodavni rod med drugimi starimi rodovi, je omenjen na različnih krajih; iz njega se imenujejo: Jurij Vesecki z Vesce, bivajoč tudi na Smilovicih, Vesecki Jurij z Vesce in na Vesci, Ivan Vesecki v Malohovicah itd. itd.

To je izpisek iz Paprockega.

»Gospod zdravnik, kaj mi to koristi« — je rekel revček, ko je govoril z njim o plemstvu. In vendar si je s trudom prepisal to o svojih prednikih. Ubožček!

Pregledal sem vse. Vzel sem starega Paprockega ter pripisal na robu, kjer so bili omenjeni Vesecki:

»Vaclav Vesecki z Vesce, revni delavec † l. 1887. Bil je poslednji svojega rodu«.

kronovinah, zatira vsako samostojno življenje v občinah in društvih ter z zakonodajstvom odločilno vpliva na gospodarske in socialne razmere posameznih dežel in narodov.

In kaj je posledica tega centralizma v državi, koder biva več narodov? Centralistiška stranka skuša dobiti krmilo v roke, prisvojiti si večino. V ta namen treba volivnega reda po določeni volivni geometriji, kakor jo je načrtal in izvršil Schmerling.

Ako se namen ne more doseči s poštenimi sredstvi, pomaga si taka stranka z drugimi. In tako so vrata na iztečaj odprta narodnim preprirom. In ta prepri v Avstriji ni od lanskega leta, ni od Badenijskih naredeb, ampak je star že desetletja.

In kako ta zistem izvaja drugo načelo o prostosti in enakopravnosti državljanov v obče in narodov posebe? V tem oziru se krivice ne morejo tako lahko prikriti. Lažiliberalizem pozna pač v teoriji enakopravnost. Ako pa trči ob krivice in nejednakost, jih ali taji ali pa si pomaga z dvojno mero.

Posledice tega zistema so v narodnem oziru podobne onim na gospodarskem in socialnem polju, katere so v javnosti že večkrat in z vso pravico ožigosali in obsojali. Ta zistem se tudi v narodnostnem oziru sklicuje na koristi, na vse-mogočnost države. Ako se narodna manjšina še tako opravičeno pritožuje o raznih krivicah, odgovarja se vedno, da jej državni temeljni zakoni priznavajo enakopravnost, in s to enakopravnostjo na papirju bodi zadovoljna. Zato vedno večja nevolja in razburjenost posebno v onih deželah, koder narodne večine s silo in zvijačo potisnejo v manjšine, kakor n. pr. v Istri, na Gorškem, Moravskem.

Jezikovno vprašanje do leta 1848.

Po teh splošnih opombah se vrnem k jezikovnemu vprašanju, ki je bistveni del narodnostnega vprašanja.

Jezikovno vprašanje v Avstriji ni novo. Zasedovati je moremo do cesarja Jožefa II.; že za cesarice Marije Terezije se kažejo znamenja in celo za vlade Leopolda I. so pognale kalí narodnostnih poskusov v krogih državne oblasti, kakor tudi protigibanje med narodi. Bil je čas, ko so se s knežjim absolutizmom pojavljale namere, da bi se v habsburški monarhiji centralizovali in zjednačili javna uprava in pravosodje zaradi zločnosti upravnega stroja.

Tako je državni svetnik baron Gebler dne 2. avgusta 1780 označil namero državne uprave z naslednjimi besedami: »Država mora delati na to, da polagoma postane jeden narod. Vem, da se to ne more z vso silo in kar čez noč zgoditi, toda država je večna (?), in za dolgo bodočnost, ne za svoje kratko življenje, morata misliti in delati vladar in njegov služabnik.«

Sredstvo te centralizacije sta bili birokracija in šola. Mogoče je naznaniti natančno mejo, ko sta šola in urad opustila stališče enakopravnosti in začela prezirati, nenemške narode, da bi z vsemi sredstvi pospeševala ponemčevanje. Omeniti hočem le nekaterih stvari.

Še dne 9. julija 1763 je zaukazal dvorni dekret na najvišjo željo, »da morajo stariši bolj skrbeti za pouk svojih sinov v češkem jeziku, ker se smejo in morajo za državne službe na Češkem le take osebe priporočati, ki so večje češkega jezika v besedi in pismu.«

Toda že 23. svedana 1765 je zaukazala cesarica Marija Terezija, »da se mora misliti na razširjenje nemškega jezika«. Od tedaj so se vrstile jednake naredbe za nemški jezik na Češkem, Moravskem, v Šleziji, Galiciji, na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Primorskem.

Neki zgodovinar piše o tem: »Upali so, da bode v teku kratkih let mogoče z razširjanjem nemškega jezika druge jezike polagoma izpodrinuti ter jih s prihodnjim rodod uničiti. To je v duhu onega časa poskušala državna umetnost, ki ni imela razuma za druge javne koristi.«

Vender za Marije Terezije germanizacija še ni bila toliko silna, toda za cesarja Jožefa II. ni poznala ozira in meje. Pri nastopu vlade je izjavil cesar: »Vse kronovine v monarhiji morajo vedno sestavljati trdno celoto in vse moči ljudstva se morajo uporabiti za skupni namen, ki je moč Avstrije.«

Posledica je bila nemški uradni jezik za vso državo. Cesarjevo pismo z dne 11. maja 1784 slóve v tem oziru: »Koliko koristi je za občni blagor, ako se po vsej državi rabi le jeden jezik; kako trdnje so zvezani deli države in prebivalstvo z vezjo bratovske ljubezni, — more uvideti vsakdo, kogar je prepričal vzgled Francozov, Angležev in Rusov.«

Tudi na Ogerskem je cesar vpeljal nemščino kot državni jezik, vendar je naravnost izjavil v pismu do ogerskega dvornega kancelarja, da ne goji germanizacijskih namenov. Pisal je namreč mej drugim: »Ko bi bil mažarski jezik razširjen po vsej ogrski državi, mogel bi v onih deželah biti državni jezik, toda le manjši del prebivalstva govori mažarski.«

Ako torej danes jedna stranka posebno proslavlja cesarja Jožefa kot »nemškonarodni vzgled«, sega predaleč. Cesar Jožef ni bil nemškonarodni strankar v našem pomenu ter ni hotel zatirati nenemških narodov ravno zaradi njih jezika.

Toda istina je, da je cesarja Jožefa centralizacija rodila in pospeševala germanizacijo. Cesar Jožef II. je pričel v velikem slogu ponemčevanje v Avstriji v korist in sploh absolutizma in osrednje državne uprave.

Ali po našem trdnem prepričanju pač ni državni jezik ono sredstvo, ki more vzdržati državo, temveč so druge močnejše in idealnejše vezi, ki nas vežejo z Avstrijo in vladarsko hišo. (Pohvala.)

Uspehi tudi niso bili taki, kakeršne je pričakoval cesar Jožef. Še pred svojo smrtjo je preklical jezikovno naredbo za Ogersko.

Brezozirna trdosrčnost in preziranje nenemških narodov, kakor tudi zgodovinskih pravic in svoboščin raznih kraljevin in dežel je po vsej državi vzbudilo odpor, ki je bil pričetek narodnih teženj, prepored raznih narodov.

Vsi ogerski narodi: Srbi, Slovaki, Rusini, Hrvatje, Rumuni in Mažari so se ustavljali ponemčevanju. Isto se je vršilo v Avstriji. Pred vsem je vplivalo narodno gibanje na Ogerskem na Čehe. »Slovstveno delovanje je bilo od l. 1830 toliko napredovalo, da so Čehi mogli pričeti pravdo proti dunajskemu ponemčevalnemu zistemu«, piše znan zgodovinar. Leta 1847 so češki stanovi razpravljali predlog: »Pouk v češkem jeziku se mora v vseh gimnazijah kraljevine češke vpeljati na troške čeških stanov.«

Podobne narodne težnje opazimo med Poljaki in Rusini. Že pred narodno spomladjo so se vzbudili tudi Slovenci in Hrvatje v vseh svojih pokrajinah. Posebno odločno se je pokazala protinemška in protimažarska misel v jugoslovanskem ilirizmu pod vodstvom dr. Gaja.

Od l. 1848.

Neresnično je toraj, kar trdijo površni politiki, da je narodno gibanje v Avstriji v neposredni zvezi s francoskima revolucijama l. 1830 in 1848. Narodno vprašanje je v Avstriji mnogo starejše.

L. 1848 je bila v stari habsburški državi v narodnem oziru velika zmešnjava. Vsi boji l. 1848 in 1849 so imeli v Avstriji naroden značaj; najmanj narodne barve je kazalo gibanje ravno med Nemci.

Več ni bilo mogoče, ustavljati se časovnim narodnim zahtevam. Že ministerstvo Pillerdorfovo je izjavilo v ustavi z dne 25. aprila 1848 v §. 4.: »Vsem narodom je zajamčena nedotakljivost njihove narodnosti in jezika.«

Tedanji dunajski državni zbor se je največ bavil z jezikovnim vprašanjem. Tudi v ustavnem načrtu kromeriškega državnega zbora se glasi § 21: »Vsi narodi države so enakopravni. Vsak narod ima nedotakljivo pravico do ohranitve in gojitve svoje narodnosti v obče in jezika posebe. Država zagotavlja — ne priznava, kakor se glasi v sedanji ustavi — enakopravnost vseh deželnih jezikov v šoli, uradu in javnem življenju.«

Frankobrodski državni zbor je dne 31. maja 1848 na predlog posl. Dahlmanna sklenil, da imajo vsi nenemški narodi na nemških zveznih tleh v cerkvi, v šoli, notranji upravi in pri pravosodstvu enakopravnost svojih jezikov, kakor daleč sega jezikovna meja.

To besedilo o »jednakopravnosti narodov in njih jezikov« se ponavlja skoraj v vseh zakonskih izjavah. V podeljeni avstrijski ustavi z dne 4. marca 1849 se glasi § 5.: »Vsi narodi so enakopravni

in vsak narod ima nedotakljivo pravico do ohranitve in gojitve svoje narodnosti in jezika.«

Samo ob sebi se usiljuje vprašanje: Kje pa naj se uresniči ta pravica? Ali morda samo v cerkvi in pri domačem ognjišču?

V okrožnici ministra Bacha na deželne načelnike z dne 15. avg. 1849 se glasi: »V onih deželnih pokrajinah, koder prebiva več narodnostij, mora vsak uradnik znati v deželi navadni jezik, ravno tako mora skrbeti, da podpira in v dejanju izvršuje narodno enakopravnost.«

V ministerskem odloku z dne 25. oktobra 1849 se glasi § 12.: »Organi politične uprave morajo v uradnih okrožjih z mešanim prebivalstvom v smislu državne ustave z dne 4. marca vsakemu narodu varovati njegove narodne pravice in druge interese.«

Dalje pravi odlok: V jezikovnem oziru se ne sme izvrševati nobena sila ne v cerkvi, ne v šoli; vsi v deželi navadni jeziki morajo imeti jednake pravice; vse objave in odloki javnih organov in uradov se morajo objavljati v deželnih jezikih; s strankami se mora obravnavati v njihovem jeziku; vloge se morajo vsprejemati in reševati v deželnih jezikih.

Gospôda, to, kar danes zahtevamo, je bilo zaukazano od osrednje vlade že pred petdesetimi leti!

Mi vidimo torej, da je vlada večkrat poskušala izvesti popolno enakopravnost. Volja je bila dobra, a tudi izvršitev zakonitih določeb ni bila nemogoča.

Ko pa so se polegli viharji l. 1848/49 in je osrednji absolutizem zopet lezel na dan, pozabili so zopet na narodno enakopravnost, vladni zistem je po vseh javnih uradih pričel germanizacijo. Oživel so spomini na čase cesarja Jožefa, nenemške jezike so potisnili v drugo vrsto, učenje teh jezikov v srednjih šolah je bilo dano na prosto voljo starišem in učencem.

V takozvanih »organskih navodilih« z dne 31. decembra 1851, ki so odstranili ustavo z dne 4. marca 1849, ne najdemo besede o narodni enakopravnosti. Odslej je vladala nemščina v šoli, uradu in javnem življenju; le v Lombardiji in Benečiji je veljal italijanski jezik.

Toda to nenaravno zatiranje nenemških jezikov se ni moglo vzdržati. Predno se je zrušil absolutizem, zmagala je reakcija na jezikovnem polju. Ces. lastnoročno pismo z dne 9. septembra 1857 nadvojvodi Albrehtu, guvernerju na Ogerskem, je pomenilo obrat na bolje. To pismo ukaže, »da se morajo različnim narodom varovati njihova narodna svojstva ter pospeševati razvoj njihovih jezikov.« V tem ukazu presvetlega cesarja pa je tudi izraženo, da gojitev narodnosti in jezika ni skrb le dotičnega naroda, temveč je naravnost izrečeno načelo, da morajo tudi državna oblastva in njih organi sodelovati v tem smislu.

Ko se je vrnila ustavna doba in se je dne 31. maja 1860 sošel takozvani »pomnoženi državni zbor«, takoj se je pokazalo, da je živa narodnostna ideja in da narodnostno in jezikovno vprašanje vpliva na vse obravnave državnega zbora.

Moj namen ni, da bi zasledoval vse vijuge jezikovnih debat v zbornici. Konstatujem le, da so se Ogrji že v četrti seji pomnoženega državnega zbora pritoževali o germanizaciji. V jezikovnem vprašanju so se pokazale tri smeri: avstrijsko-centralistiška, narodno-politična in strogo narodna. Zmagala je narodno-politična smer, ki je zagovarjala avtonomijo na zgodovinsko-politični podlagi. Ta smer je izražena tudi v ces. pismu z dne 20. oktobra 1860.

Na podlagi tega diploma je bil mažarski jezik vpeljan kot poslovni in uradni jezik v notranji službi pri vseh političnih in sodnih oblastvih na Ogerskem; mestne in kmečke občine so mogle uradovati v občinskih, cerkvenih in šolskih zadevah v svojem jeziku. Podobno so narodno vprašanje vredili v Galiciji na korist poljskemu jeziku. Za druge dežele v državi je okt. diplom določil politično avtonomijo dežel in uradno opravičene »deželne jezike«; toda glede državnega jezika oktoberski diplom ne govori.

Takozvana »februarijska ustava« iz l. 1861 zavzema zopet drugo stališče. Državni zbor naj bi bil parlamentarni centralizem nasproti deželski avtonomiji in nemškemu jeziku naj bi bila zagotovljena nadvlada v vsej državi. Ogrji so ostali doma in niso prišli v državni zbor, Poljaki so od-

ločno ugovarjali in takoj v prvi seji dne 29. aprila 1861 je bila živahna debata, ker nemški poslanci niso hoteli storiti obljube v nemškem jeziku.

Od tega časa je jezikovno vprašanje vedno na dnevnem redu, kakor rudeča nit se že nad tri desetletja vleče v vseh obravnavah nasprotje med centralizmom z nemškim državnim jezikom in avtonomijo posameznih kraljestev in dežel.

Leta 1863 je zvezda Schmerlingova pričela zahajati; leta 1865 je bila ustava preklicana, leta 1866 je bila nesrečna vojska s Prusijo in Italijo, leta 1867 so Ogri zmagali z državnopravno nagodbo, porodil se je dualizem. Državo so raztrgali v dve polovici. Na mesto celotnega državnega organizma so postavili dvojčka, ki še toliko nista zvezana med seboj, kakor ona sijamska brata.

Dualizem.

Nemški centralisti so l. 1867 sklenili zvezo z Mažari s pogojem in v nadi, da v Avstriji Nemci prevzemo vodstvo in hegemonijo, Mažari na Ogerskem. V ta namen so Nemci zatajili svoje lastne brate na Ogerskem.

Razdelitev države je bila že sama na sebi nesrečna, še nevarnejša pa vsled slabega vzgleda, katerega so Nemci dali ostalim narodom. Z vso pravico smejo vprašati Slovani: Torej Mažari, ki so z veleizdajo napravili vse svoje ustavne pravice, dobé darilo, ki po vrednosti presega vse, kar so preje Mažari imeli, mi pa, ki smo zvesto služili državi, pri obračunu ne dobimo najmanjšega plačila?

Toda kratkovidni nemški liberalci so bili zadovoljni, da so v Avstriji dobili vajete v roke; niti mari ni jim bilo, ako Mažari na Ogerskem vse postavijo na glavo. Nemški lažiliberalizem se ni brigal za čast, slavo in moč države, temveč le za nadvlado, za hegemonijo v zapadni državni polovici.

Saksonski državnik Beust ni poznal avstrijskih razmer, a tisti, ki bijih bili morali poznati, poslušali so le svojo sebičnost in panajslabše politične strasti.

Nemškoliberalna stranka je odslej neomejeno vladala v Avstriji, a vedno je odnehavala Mažarom, kedar koli so si avstrijske koristi nasprotovale z mažarskimi. »Stavitelji« Avstrije niso odločevali v skupnih državnih vprašanjih, temveč Mažari. In tako je ostalo do današnjega dne.

V letih 1868, 1879 in 1883 so Mažari za Ogersko sklenili zakone, ki so ustvarili onipotenco mažarskega naroda in jezika ter žive narode pokopali v rakev piramide mažarske supremacije. Vsled tega vedni boj proti umetno ustvarjeni in s silo vzdrževani »mažarski državi«. Vnanji svet malo zve o tem boju. Poznavatelj ogerskih razmer pa s strahom zrú v bodočnost.

(Konec sledi.)

Nekaj o poklicu.

(Dalje.)

Vprašamo, ali bi se godilo tako, ako bi posnemali mi Slovenci druge odlične narode in bi lepo izkoristili svojo izredno nadarjenost, mesto da zakopavamo svoje talente, da poginejo in se poizgube v nič? Ne, nikakor ne! Marveč nasprotno bi z razumnim uporabljenjem božjih darov dvignili svoj narod do one višine, na katerej stoje v tem pogledu drugi, odlični narodi, ki žive okoli in okoli Slovencev, in bi prisilili iste, da nas upoštevajo in cenijo, mesto da nas sedaj prezirajo, smatrajo inferijornim in se nam posmehujejo kakor pravcatemu narodu — težakov.

Danes ne nameravamo baš naštevati raznih strok, v katerih naj bi se izobrazili naši sinovi, in tudi ne o sredstvih, katerih se nam je posluževati, da zamoremo izvrševati to nalogo — oboje se že najde, ako hočemo, kakor store to i drugi, ki niso leni in nevedni. Marveč namen naš je, opozarjati na način, kako voliti pravi poklic in kako se izogibati posledic, izvirajočih bodisi iz preziranja poklica sploh ali iz izvolitve nepravega poklica za svoje sinove.

Pri vsakem činu kulture je potrebna človeška marljivost in pozornost, kar izvira iz razuma, ki je dar, podeljen človeku od Boga, njegovega Stvarnika. Ako bi kmetovalec opuščal svoje polje, travnik, gozd in vinograd, da se mu »dela samo«,

kmalo bi prišel do prepričanja, da narava sama ni za vse.

Bog, ki je ustvaril zemljo in človeka z razumom, da jo ume obdelovati, prav gotovo ne bo dal po svojih angeljih delati kmetu orodje, drevesa, ali da bi mu še celo zoral, vsejal, požel, zvozil v mlin, zmlél, zamesil in spekel kruh, kmet pa, da bi ležal za pečjo in samo usta odpiral, da povžije to, kar bi mu znosili skupaj božji hlapci. Marveč on sam, kmet, mora porabiti zmožnosti, katere je položil vanj Stvarnik, da zamore vršiti svoj posel, sicer bi bil zares popolnoma nepotreben na zemlji! Kakor pa je v jednom, tako je v drugem in samo ob sebi se ne stori ničesar.

Tako je že dovolj, da razpolaga človek z božjimi darovi, ki ga vsposobljajo za višji poklic. In ako se je v človeštvu to že povprek vršilo, ako je človeštvo v prirojenih mu vedah napredovalo že toliko, da stoji svet že na celo visoki stopinji umetnosti in vede, tedaj ni pač treba drugega, nego iti in pogledati, kako delajo drugi, da storim tako tudi jaz.

V koliko izvršujemo v tem pogledu svojo dolžnost mi Slovenci, o tem nam daje zgodba našega napredka bolj slabo spričevalo!

Volite svojim otrokom njihovim prirojenim zmožnostim primerni poklic!

To je prvi klic, ki gre do vas, slovenski očetje, in drugi je: Izpoznavajte prirojene zmožnosti svojih otrok!

Storite to dvoje in uverjeni bodite, da vam bodo otroci hvaležni za vašo skrb in roditeljsko dolžnost. Ako pa tega ne storite, pa vedite, da si nakopljete veliko odgovornost zaradi nesreče svojih otrok na svojo vest.

(Konec sledi.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 17. junija.

Nemiri v Galiciji in židovsko časopisje. Z nepopisno radostjo omenja včerajšnja dunajska židinja iz Fichtegasse o najnovejši izjavi poljskega kluba, s katero je najodločneje obsojal sedanji boj tlačnega, do kosti izmozganega in do cela sestradanega poljskega nižjega naroda proti nenasitnim židovskim sleparskim izsesovalcem, in se res častno potegnil za te ljudske pijavke. Neizrečeno veseli to židovsko glasilo, da je poljski klub postavil se na noge ter opozoril osrednjo vladu, naj z vso eneržijo in z vsemi njej razpoložljivimi sredstvi nastopi proti »divjim tolpom razjarjenih kmetov«, Stojalovskega in njegove oprode, »prve in prave provzročitelje« teh nemirov pa menda sežge na gromadi, da bo krotko in mirotter domoljubno čifutsko prebivalstvo moglo mirno uživati plod svojega »truda«. Ščuje se torej proti temu, le za svoje najsvetejše pravice, za svoj borni življenjski obstoj se borečemu ljudstvu, ščuva se nanj one kroge, ki so že sedaj tako silovito postopali proti njemu, kakor morda ne nikjer pod sultanovo vladu. Spomniti se je potreba le nekoliko nazaj na zadnje jednake nemire ali pa vsakokratne volitve, in dogodki, ki se pojavljajo pri teh prilikah, dovolj jasno potrjujejo gorenjo trditev. In vse to se je godilo že tedaj, ko poljski klub ni še, vsaj tako slovesno ne, poziviljal merodajnih krogov k odločnemu odporu. Kaj se zgodi z ubogim tlačnim narodom šele sedaj! Seveda, ko bi pa židje počenjali, recimo še desetkrat groznejše stvari, bi poljska žlahta mirno molčala.

Manifest socijalne demokracije. Vodstvo avstrijske socijalne demokracije je povodom preložitve državnozbornskega zasedanja razposlalo v svet daljšo izjavo in to iz raznih razlogov, katere je posneti iz manifesta samega. Socijalna demokracija najpreje najslovesneje protestuje proti razpustu graškega mestnega zastopa največ radi tega, da se le preveč ne zameri graškim in drugim nemško-nacionalnim elementom, ker ve, da jih bo sem ter tje, posebno pa še pri raznih volitvah krvavo potrebovala, kakor se tudi prusaška klika brez njih ne bi lahko vzdržala na površju. Potem grome socijalni demokratje nad Thunovo vladu, ker je odgodila zasedanje parlamenta in hoče nekaj časa s pomočjo § 14 voditi državno ladijo. To delajo radi tega, da bi odvrnili od sebe vsako krivdo in svoje pristaše omamili, da bi pozabili, kako so ravno socijalnodemokratski zastopniki v parlamentu v zvezi z nemško-nacionalnimi kori-

fejami rogovili in preprečili vsako pozitivno delo, valed česar je bila vlada prisiljena poseči po najskrajnejih sredstvih. Konečno pa socijalni demokratje najslovesneje ugovarjajo najnovejšemu naslovu »vladni«, in najodločneje taje, da bi si bili kedaj skušali pridobiti naklonjenost vlade. Vse to pa najbrže zato, da bi jim ne bilo treba kaj povedati o izjalovljenem poskusu. Ker pa socijalna demokracija ne more sestaviti in objaviti nobene izjave, v kateri ne bi dala duška svoji mržnji napram »črnemu klerikalizmu«, zato sklepa tudi ta manifest z nekaterimi brcami »posedujočim« meščanskim strankam, v prvi vrsti krščanskim socijalcem, ki so baje največ krivi, da bolni in slabi narod ne pride do kruha in slobode. Vsi stanovi so toraj zastopani v tem socijalističnem manifestu, le jednega ni, namreč očeta socijalne demokracije in za njo, ali pa morda še pred njo, največjega »dobrotnika« človeštva, židovskega kapitalističnega stanu.

Ministerska kriza v Franciji še ni rešena. Predsednik Faure je v zadnjem ministerskem svetu vsprejel ostavko Melinijevega kabineta in mu naročil, naj do imenovanja novih mož vodi državne posle. Ob enem je pa Melineju z nova ponudil mesto ministerskega predsednika ter ga vprašal, je-li voljan, sestaviti nov kabinet. Meline pa je baje to ponudbo najodločneje odbil. Potem se je obrnil Faure po dosednji navadi do predsednika senata Loubeta in zborničnega predsednika Deschanela. O izjavah teh dveh mož listi ničesar ne poročajo, vendar pa je gotovo, da je bilo to pozvanje sama formalnost. Največ nade na ministerske sedeže imajo, kot smo omenili, možje Bourgeois, Ribot, Dupuy, Brisson, Sarrien. Vender pa poročajo listi, da predsednik Faure ni prav nič naklonjen radikalni struji in se ne mara nanjo naslanjati. Ribot in Dupuy sta mu nekako še najbolj po godu, vendar prvega črti odločno radikalna struja, drugi se je pa zameril socijalistom, ker je ustvaril zakon proti anarhistom in odpravil delavsko borzo. Sedaj torej kriza še ni rešena, vendar je v kratkem pričakovati tozadevnih poročil.

Dogodki na Balkanu. Ne mine skoro dan, da se nê bi na tem ali onem kraju Balkana prelivala kri. Boji na srbski, bolgarski in makedonski meji se neprestano množe. Iz Belgrada se poroča, da je velika oborožena četa v noči od 10. na 11. t. m. prodrla na srbska tla in napadla v okraju Jablanica mejni čardak srbske posadke ter ga zažgala. Vnel se je hud boj in le z največjo silo se je Srbom posrečilo, da so zavrtili napadalca. Vsled tega in mnogih drugih napadov je naročila srbska vlada poslaniku v Carigradu, naj se nujno pritoži pri sultanovi vladi ter posebno naglaša, da je energična odpomoč nujno potrebna. Seveda ta resen opomin ne bo imel mnogo več vspeha, kakor so ga imeli neštevilni opomini te vrste v prejšnjem času. Da, zdi se, da sultan ravno nasprotno rešuje pereče makedonsko vprašanje. To dokazuje mej drugim zopet naredba, da mora 28 bataljonov, ki so prišli iz Tesalije, nemudoma v Makedonijo, da se na ta način pomnoži ondotna turška garnizija. Kako pa turško vojaštvo skrbi za red in javno varnost, je le predbro znano iz nebroj dosedanjih izkušenj.

Cerkveni letopis.

Imenovanje hrvatskih škofov.

Iz Zagreba, 9. junija.

Poznato je, da je dobil škof Strossmayer radi svoje velike starosti pomočnika v osebi dr. Voršaka, katerega so na njegov predlog potrdili sv. Oče papež za pomožnega škofa. Prekonizacija dr. Voršaka se je obavila na najsvečaneji način v Djakovu na dan vnebohoda Kristusovega. Že pri imenovanju dr. Voršaka za pomožnega škofa se je vzdignilo vse mažarsko, posebno židovsko časopisje proti temu činu, češ da sv. Oče in Strossmayer nista ravnala korektno, ker sta brez znanja dotične ogerske vlade objavila to imenovanje. Upili so in zahtevali, da posreduje v tej zadevi ogerska vlada in da se to imenovanje zavrže. Seveda niso vspeli, kajti zahteve protivnikov Strossmayerjevih in sploh krščanstva so bile tako ničeve narave, da se nanje ni mogel nihče ozirati. Ves ta nepotrební hrup se je počasi polegel, ker se je mislilo, da bode državna oblast na vpitje omenjenih žurnalistov res kaj storila, da se dr. Voršak ne prekonizira.

A to se je vendar le zgodilo v kljub posredovanju mažarske vlade, ki je hotela po hrvatskem banu vplivati na Strossmayerja, da ne izvede svoje namere. Seveda se Strossmayer na vse te prigovore ni mogel ozirati, marveč je izvršil svojo dolžnost kot škof.

O tem delovanju mažarske vlade s hrvatskim banom pripoveduje mažarski časopis »Ors. Hirap«, ki ob enem zatrjuje, da dr. Voršak ni mogel biti prekoniziran, češ da je to zabranila mažarska vlada. Čudno je, da se sme in more lagati in svet varati, ko je vendar znano, da se je omenjeni čin obavil v prisotnosti ogromne množice pobožnega ljudstva in cerkvenih dostojanstvenikov. Tukaj se je tedaj ogerska vlada popolnoma opeharila, ko je mislila, da bode ona zapovedovala cerkveni oblasti, kakšnega pomočnika mora dobiti škof Strossmayer.

Seveda jej dr. Voršak ni niti najmanje všeč, ker je velik prijatelj in iskren privrženec v cerkvenih in narodnih vprašanjih velikega škofa. Hoteli bi seveda na tem mestu imeti svojega človeka, ali ta želja se jim za zdaj ni mogla zgoditi. Zategadel jih je potolažila tudi »Pol. Corr.«, da je dr. Voršak imenovan za škofa le »in pontificali-bus«, a ne »cum jure successionis«. Mažari se morejo tedaj še vedno nadejati, da pride po smrti škofa Strossmayer-ja njihov človek na škofijsko stolico. Radi tega tudi toliko razsajajo in vpijejo, ker hočejo to škofijo na vsak način dobiti v svojo pest, kar se jim ni bilo posrečilo pri zagrebški.

Gospodstvo jim je na misli povsodi, ne samo v posvetnih, nego tudi v cerkvenih stvareh. Posebno jih zdaj skrbi, kdo bode naslednik Strossmayerjev. Podvzeli bodo vse, samo da ne pride na to stolico škof duha Strossmayerjevega, kar bi seveda bil dr. Voršak. Mažari ne mrze med Hrvati nobenega tako, kakor Strossmayerja, kajti dobro znajo, da jim je on otel Hrvatsko, katero so si mislili podložiti po Košutovem načrtu; a dobro vedo, kakšen je mož, ki si ga želi imeti za naslednika.

Čudna stvar pa je pri vsem tem vendar le tako ponašanje ogerske vlade nasproti hrvatskim cerkvenim vprašanjem. S kakšno pravico se sploh meša ogerska vlada v hrvatske cerkvene zadeve? Po nagodbi je Hrvatska v cerkvenih zadevah popolnoma avtonomna, pa ima ogerski minister bogočastja in nauka popolnoma krivo, ko trdi v nekem poročilu, da pripada njemu in njegovim tovarišem pravica, odločevati pri imenovanju hrvatskih škofov. Take pravice oni nimajo po postavi, a kar zahtevajo v tem pogledu od hrvatske vlade, prekoračuje vse meje pravičnosti. Hrvatska vlada bi morala na temelju nagodbe odločno odbiti vsako vmešavanje ogerskih ministrov pri takih vprašanjih, ne pa sprejemati od njih zapovedi, kakor se je to zgodilo v zadnjem slučaju, če je poročilo dotičnega lista resnično.

Le hrvatska vlada je merodavna pri imenovanju novih škofov na Hrvatskem, in ko bi se držala nagodbe, morala bi odbiti vsak vpliv od mažarske strani. Potem bi se tudi taka vprašanja hitreje in mirneje reševala, ne pa zatezala, kakor je to bilo pri imenovanju zagrebškega nadškofa. Tedaj tudi mažarski minister bogočastja in nauka si prisvaja že neko pravico nad hrvatsko avtonomijo v tem oddelku, vendar postav še ne kuje zato, kakor minister notranjih stvari; tudi mu njegov posel ne vspeva tako, kakor si želi, kajti duhovne oblasti se držé stalno propisov in pravic ter niso tako hitro pripravne, vršiti voljo ministrov, kakor to delajo posvetne oblasti. Hrvatski narod je pri vseh hudih skušnjah, ki ga v zadnjem času spremljajo, še toliko srečen, da ima pravične duhovne oblasti, na katere se more brez skrbi nasloniti, da bodo storile zanj le ono, kar je dovoljeno po božjih in človeških postavah. In le še v tem taboru, namreč v cerkvi, nahajajo Hrvati največjo obrambo svojih pravic, pa ni brez razloga, da Mažari tako besno udarjajo na-njo. Upamo, da je ne premagajo nikdar.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 17. junija.

(Nove maše) bodo imeli v naši škofiji letos naslednji častiti gospodje: iz četrtega leta: Ažman Andrej dne 31. julija v Kropi; Berlan E. Ant. dne 31. julija v Ljubljani v cerkvi presvete Srca Jez.; Čemažar Frančišek dne 24. julija

v Ljubljani pri sv. Jakobu; Hartman Josip dne 31. julija v Stari Loki; Jane Ivan dne 24. julija v Ljubljani pri sv. Petru; Knific Ivan dne 31. julija v Smledniku; Knol Adolf dne 24. julija v Ljubljani pri č. oo. frančiškanih; Lovretič Jakob dne 7. avgusta v Starem Trgu pri Poljanah; Podobnik Alojzij dne 31. julija v Zatičini; Zore Iv. Ev. dne 31. julija v Trebelnem. Iz tretjega leta: Abram Anton dne 31. julija v Košani; Brajec J. dne 24. julija v Ljubljani pri č. gg. uršulinkah; Bukowitz Henrik dne 24. julija pri č. gg. uršulinkah; Kleindienst Jakob dne 7. avgusta v Brezjah; Koritnik Anton dne 31. julija v Polhovem Gradcu; Petrič Ivan dne 15. avgusta v Cerkljah pri Kranju; Potokar Josip dne 7. avgusta v Zatičini; Ratajec Anton dne 7. avgusta na Bučki; Watzl Frančišek dne 31. julija v Ljubljani pri č. gg. uršulinkah; Zore Anton dne 31. julija v Sp. Tuhinju; Žust Jakob dne 31. julija v Štangi. — P. Aleksander Vavpotič iz reda sv. Frančiška dne 24. julija v Ljubljani pri č. oo. frančiškanih.

(Osebnost.) Namestniku dežel. predsednika in dvornemu svetniku Aleksandru Scherml je podelil cesar viteški križ Leopoldovega reda.

(Državna podpora.) Poljedelsko ministerstvo je dovolilo spodnjelogaški občini 300 gld. državne podpore za ustanovitev sadjarske šole ter ob enem obljubilo tej šoli 200 gld. podpore za leto 1899. V to svrhu je tudi deželni odbor obljubil primerni prispevek.

(Maša na Rožniku.) V nedeljo dopoldne ob 9. uri bo na Rožniku slovesna služba božja za delavce v tukajšni predilnici. Prijatelji delavcev so uljudno vabljeni k obilni vdeležbi.

(Ljudski shod) priredi slov. katol. delavsko društvo v nedeljo 19. t. m. popoldne ob 1/2 4. uri v Dobrunji št. 62. Na dnevnem redu je razgovor o gospodarskem vprašanju, slov. vseučilišču in novem dohodninskem davku.

(Zamuda pri vlaku.) Brzovlak, ki prihaja nekaj minut pred 6. uro zjutraj z Dunaja v Ljubljano, je imel več ur zamude, ker se je vsled naliva poškodovala proga pri Mariboru.

(Zadržan promet na progi južne železnice.) Vsled zadnjega deževja je med postajama Spielfeld in St. Egidij poškodovana proga za kakih 25 minut pešpota. Tovorni vlaki zaradi tega izostanejo kake tri dni. Ljudje se vozijo tako, da prestopajo iz jednega vlaka na drugi. — Danes nismo dobili z Dunaja nobenih časnikov, ker vlak ni pripeljal nobene pošte.

(Narodna slavnost v Sežani.) Na željo sežanskih in tržaskih rodoljubov ne bode se vršila narodna slavnost v Sežani dne 26. t. m., ampak dne 3. julija t. l. Te slavnosti se udeležé malo ne vsa društva ob sinji Adriji; vrlo »Delavsko podporno društvo« v Trstu aranžuje za ta dan poseben vlak iz Trsta. Saj pa tudi gre za prevažno narodno stvar, namreč za zgradbo »Narodnega doma« v Trstu, torej za idejo, za katero je dolžan živeti sleherni zavedni Slovenec. Kakor se nam poroča, pripravlja se za dan 3. julija naroda v Sežano, kolikor ga je le redkokdaj v tej narodno probujeni vasi.

(Iz Kamnika.) Umrli je v sredo zvečer tukaj v Kecelevi vili 61letni vpokojeni feldmaršallajtnant ekscelenca Josip pl. Herman, zet gospe Keceleve. Bil je previden s svetimi zakramenti. Pogreb je v petek popoldne ob petih na pokopališču na Žalah.

(Zdravje v Ljubljani.) Od 5. do 11. junija je bilo 19 novorojenih, 1 mrtvorojen, 24 jih je umrlo, med njimi dva za jetiko, jeden vsled mrtvouda, 21 za različnimi boleznimi; med njimi je 5 tujcev; 10 iz zavodov; za infekcijskimi boleznimi so oboleli, in sicer: 3 za vratico.

(Iz Slavine), 16. junija: (Potres.) Sinoči ob 9. uri 15 min. se je čutil tukaj vertikalni sunek z močnim bobnjenjem, da so mislili nekateri, da se jim je kos hiše podrl. Prišlo je neki od severovzhoda.

(Povodenj.) Vsled zadnjega deževja je narasla Ljubljana s pritoki za 1'40 m nad normalom. Na barju je provzročila voda precejšnjo škodo, ker je preplavila travnike in deloma odnesla pokoseno seno. — Tudi o potoku Bistrica se poroča, da je provzročil več jednake škode.

(Zločinstvo.) Iz Smlednika se nam poroča, da so v sredo zjutraj v Zgor. Pirničah pri Medvodah našli na njivi zaklano in ubito 53 let staro vdovo Marijo Burger. To zločinstvo pa je izvršil njen

lastni 20letni sin, ki je pred nekaj leti v medvodski papirnici izgubil do rame desno roko in sedaj živel od podpore, ki jo je dobival od tovarne, vsak mesec 9 gld. Ker je bila ponesrečena precej žganju udana in je fantu tu in tam kak krajcar izmaknila za nesrečno kapljico, mogoče da je bilo to povod, da se je v torek zvečer spravil nad-njo levoroki sin, ko je sama na njivi plela, ter jo je obdeloval z nožem in tolkel s kamenjem po glavi, da je obležala ali koj mrtva, ali je umrla, ko je bila v nezvesti celo noč v največji plohi na prostem. Nečloveški sin je dejstvo ovdal sam orožništvu v Medvodah, ki ga je takoj prišlo ter izročilo pravici. Zopet dve žrtvi nesrečnega žganja.

(Pes zna govoriti.) Znani gledališni igralec, ki je znal tudi s trebuhom govoriti, je sedel nekega dne v gostilni pri kozarcu piva. V sobo vstopi nov gost, katerega igralec prijazno pozdravi. Toda tujec, bil je Anglež, se za pozdrav še ne zmeni ne. Vsled tega je igralec razžaljen in začne misliti, kako bi se maščeval. Svojemu psu ukaže, naj gré v kot, in potem naroči natakarku, naj mu prinese kos pečenke. Zdj se oglasi pes: »Prinesite tudi meni kos pečenke! Anglež gleda začudeno psa in potem vpraša igralca: »Je ta pes vaš?« — »Tako je, gospod, pes je moj.« — »Nočem biti prodan,« reče pes s protestujočim glasom. Anglež potegne listnico iz žepa in našteje svojemu vis-à-vis sto goldinarjev, katere igralec počasi spravi z opombo: »Za tako ceno Vam jako rad odstopim psa.« — »Goddam!« vsklikne Anglež ves zadovoljen. »Od danes naprej bo pes govoril mesto mene, jaz ne spregovorim niti besedice več.« — »Jaz tudi ne,« odgovori pes in je res držal besedo.

(100.000 kron in štirikrat 25.000 kron) so glavni dobitki velike jubilejne razstavne loterije, ki se izplačajo v gotovini z odbitkom le 20 odstotkov. Opozarjamo svoje č. bralce na to, da se vrši prvo žrebanje nepreklicno dne 25. junija 1898.

Društva.

(»Slovensko zidarsko in tesarsko društvo«) blagoslovilo bode svojo novo, krasno, po načrtu gosp. Zeplichala v tukajšnji obrtni strokovni šoli izdelano zastavo dne 14. avgusta t. l. Slavna narodna društva blagoizvolé, prireditvi veselice, jemati na ta dan ozir.

(Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju) je tekom meseca aprila in maja prejelo še sledeča darila: Društveni ustanovnik gosp. dr. Pavel Turner, vzgojitelj na Dunaju, podaril je društvu 100 gld. Povodom smrti društvenega ustanovnika gosp. dr. Jerneja Zupanca, bivšega predsednika notarske zbornice v Ljubljani, pristopil je društvu kot ustanovnik s 50 gl. g. Urban Zupanec, pokojnikov nečak v Ljubljani. Dalje so društvu podarili: Slavna posojilnica v Ribnici, 20 gld.; slavna kmetska posojilnica na Vrhniki, 18 gld.; slavna posojilnica v Vitanju po vč. g. državnem poslancu Jos. Žičkarju, 10 gld.; slavna družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, 10 gl.; v Kranju je bilo nabranih v Mayerjevi gostilni 7 gld.; v Bolcanu: G. Vinko Vetrh, uradnik južne železnice, 2 gld.; v Celju: Slovenka, ki ne želi biti imenovana, 2 gld., (ker to društvo podpira od početka do danes tudi revne slovenske visokošolce, rojene na Štajerskem); vč. g. Fr. Zdolšek, župnik pri Sv. Jurju ob Taboru, 1 gl.; vč. g. Jernej Voh, nadžupnik, dekan, kn. škof. svetnik v Konjicah, 2 gl.; g. dr. Jos. Kolšek, odvetnik v Laškem trgu, 1 gl.; vč. g. dr. Jos. Lesar, profesor bogoslovja v Ljubljani, 5 gl.; vč. g. Anton Hvalica, dekan v sv. Petru pri Gorici, 3 gl.; g. I. Kovačič, učitelj pri sv. Trojici v Slovenskih goricah, 1 gl.; g. Anton Klodič plem. Sabladolski, deželni šolski nadzornik v Trstu, 3 gld.; vč. g. Eduard Štrekelj, vikar v Vertobji pri Gorici, 2 gld.; »Mars« na Dunaju, 10 gld. — Za toliko blagih darov bodi najiskrenejša zahvala! Društveni odbor je do konca meseca maja t. l. mej 53 revnih visokošolcev na Dunaju razdelil 1185 gld. 75 nc. (2119 obednic po 25 novč., drugo v gotovini). Daljne darove bode hvaležno sprejemal društveni blagajnik vč. g. Fr. Jančar, monsign. papeški častni kanonik, župnik nemškega viteškega reda na Dunaju, I. Singerstr. 7.

Telefonična in brzojavna poročila.

Dunaj, 17. junija. Liberalni veleposestniki danes objavljajo po liberalnih listih svojo parlamentarno izjavo, v kateri zahtevajo, da se odstranijo jezikovne naredbe, so proti temu, da bi se kratila ustava ter obe-

tajo vladi podporo proti ekstremnim elementom a la Wolf in Schönerer.

Gradeo, 17. junija. Dvorec, kjer stanuje grof Gleispach, straži 30 žandarmov.

Levov, 17. junija. V vasi Frysztak, okraj Stryzow, so demonstrantje včeraj popoldne napadli židovske prodajalnice ter ropali in požigali. Več židov je krvavo tepenih. Orožništvo je prišlo za orožje. Šest izgrednikov je ubitih, pet težko ranjenih. Jeden orožnik je lahko ranjen.

Levov, 17. junija. Nemiri in izgredi po Galiciji rasejo. Značaj teh nemirov ni antisemitsk, marveč anarhističen.

Berolin, 17. junija. Volitve v državni zbor se povsod mirno vrše. Volilci se jih veliko manj vdeležujejo nego druga leta. Nacionálni liberalci bodo skoro popolno poraženi. Socijalni demokratje bodo pridobili več sedežev. Centrum se vzdrži v dosedanji moči.

Vojska mej Spanijo in Ameriko.

Iz Newjorka je včeraj došlo poročilo o neki zmagi Amerikancev pri zalivu Guantanamo, kjer je bila utaborjena kakih 600 mož broječa ameriška posadka. Akoravno še niso znane podrobnosti o tej bitki, je vendar gotovo, da ta zmaga nima nobenega večjega pomena. Najbolj verjetno je namreč, da so Španjci na višinah zelo težko gledali svojega nasprotnika utaborjenega ob morskem obali in so sklenili potisniti ga nazaj na ladje. Udrli so jo toraj nizdolu in Amerikance napadli, toda niso se mogli meriti s topovi na ladjah, ker so baterije v utrdbah preveč oddaljene, in so se morali umakniti, kar jim pa gotovo ne škodi za poznejšo akcijo.

Ameriško »resnicoljubno« glasilo »Evening-Journal« vé seveda obširno poročati o velikih pridobitvah v tej bitki. Pravi namreč, da je ameriška patrolja, ki je zasledovala Španjce na begu, privedla v tabor 18 vjetnikov ter 100 pušk in 10.000 patron. Nadalje piše ta list, da so Španjci v raznih dosedanjih bojih na Kubi izgubili že do 100 mož in da imajo 200 ranjencev. O padlih in ranjenih v ameriških vrstah pa to glasilo nič ne poroča.

Smrti in nezgode:

15. junija. Rudolf Žlindra, pekovski pomočnik, 27 let, Sv. Petra cesta 31, kap.

16. junija. Simon Jerin, umirovljeni učitelj, 78 let, Opekarska cesta 33, ostarelost.

V hiralnici:

15. junija. Marija Debevc, delavca žena, 41 let, demencia post apoplexiam.

V bolnišnici:

14. junija. Ana Ogrinc, posestnika hči, 1 leto, plućnica. — Ivan Hutter, gostač, 68 let, vsled raka.

Tuji.

15. junija.

Pri **Stonu**: Engelsberger iz Krškega. — Ornstein iz Zagreba. — Elger, Munz, Kolowrat, Lobkowitz, Schmidt, Stössel, Trebitsch iz Dunaja. — Eicheler, Bubak, Avnairaz iz Trsta. — Mayerhuber iz Reichenstein-a. — Senibus iz Zgor. Ljutomera. — Guggenbüchler iz Judenburg-a. — Exenberger iz Varaždina.

Pri **Maliču**: Fröhlich iz Slavine. — Pusch, Warsberg, König, Berkom, Pollack, Quapill, Prückner iz Dunaja. — Fialka iz Frankobroda. — Demuth iz Liberce. — Weber iz Schluckenau-a. — Pauer iz Braslovč.

Pri **Lloyd**: Vrinšek iz Kranja. — Aechtschin iz Gorice. — Košir iz Tržica. — Mittel iz Reke.

Pri **Južnem kolodvoru**: Schiffer iz Gradca. — Bartol iz Trsta. — Petschnig iz Celovca.

Pri **Bavarskem dvoru**: Mondel iz Otterbach-a. — Pauer iz Požuna.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306,2 m.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Padavina v 24. urah
16	9 zvečer	730,4	11,0	sl. jvzh.	oblačno	
17	7 zjutraj 2. popol.	732,4 733,8	11,0 19,5	sl. vzjvzh. sr. vzh.	oblačno skoro oblč.	19,2

Srednja večerajšnja temperatura 11,6°, za 6,3° pod normalom.

Vsebina 12. zvezka 1898:

Jovan Sundečič. (V spomin 50letnice njegovega književnega delovanja.) — Vse se bo zvrnilo. (Zložil Anton Hribar.) — Končano je...! (Zložil Fr. Ks. Meško.) — Družina socialistova. (Spisal Ivo Trošt — Dalje.) — Iz našega kota. (Povest. — Napisal Podgoričan. — Dalje.) — Na potovanju. I. Odhod. II. Pred Jelačičevim spomenikom. III. V kupeju. (Zložil Fr. Ks. Meško.) — Med cvetjem cvet. (Zložil F. S. Finžgar) — Fra Angelico. (Spisal prof. dr. Anton Medved. — Dalje.) — Socijalni pomenki. (Spisal dr. Ivan Ev. Krek. Dalje.) — Razne stvari: Duhovsko zdravilišče na Dobrni. Bonačeve razglednice. Narodno blago. —

Stanarinske knjižice
za stranke
z uradno potrjenimi
določbami hišnega
reda v slovenskem in
nemškem jeziku, z
razpredelbo za vplačevanje stanarine, vodovodne in mestne
doklade, dobé se komad po 15 kr., 10
komadov vkup 1 gld. v
Katol. Tiskarni
v Ljubljani.

Le **50** kr. za **4** žrebanja. Predzadnji teden.

315 2   887 9

Glavni dobitki

1krat **100.000** kron in 4krat **25.000** kron
v denarjih po odbitku 20%.

Jubilejne razstavne srečke
à **50** kr.

1. žrebanje: 25. junija 1898.
II. žrebanje: 6. avgusta 1898.
III. žrebanje: 15. septembra 1898.
IV. žrebanje: 22. oktobra 1898.

priporoča **J. C. Mayer**, menjalnica v Ljubljani.

La spomlad in stavbeno dobo!

Vse kar treba pri kmetijstvu, popraviljanju in zidanju hiš.

Orala, brane, lopate, motike, krampe, vile, vsakovrstne žage in pile, lonci (železoliti in ploščevinasti), nagrobni križi, različna mizarska, tesarska, kovaška, ključarska in usnjarska orodja.

Štedilniki, peč, kovanje in valano železo, vsakovrstno kuhinjsko orodje, kovanja za okna, vrata in cele hiše. Železniške šine za oboke, cement, štorje za strop.

Zaradi opustitve trgovine

oblastno dovoljena

popolna razprodaja

vsakovrstne železnine po tovarniških cenah.

Najlepša prilika g. trgovcem in sl. konsumnim društvom si vsakovrstno železnino najceneje naročiti. 293 48

And. Druškovič

Mestni trg št. 9./10.

Dratence in drat, vsakovrstne tehtnice, ploščevina vsakovrstna, kakor: mesingasta, pokfana, bakrena, cinkasta in pocinkana, bela in črna. Trombe za vodo in gnojnice. Svetilke in kovanja za košije. Vsakovrstne ključalnice, mesingaste kljuke, pante in zapahe. Ledene omare in pipe za pivo. Kroglice in kegle za kegljanje itd. itd. itd.

Dunajska borza.

Dné 17. junija.		Dné 15. junija.		Kreditne srečke, 100 gld.		200 gld. 75 kr.
Skupni državni dolg v notah	101 gld. 50 kr.	4% državne srečke l. 1854, 250 gld.	163 gld. 50 kr.	4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	170	—
Skupni državni dolg v srebru	101 " 45 "	5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	160 " 75 "	Avstrijskega rubežnega srečke, 10 gld.	20	25 "
Avstrijska zlata renta 4%	121 " 40 "	Državne srečke l. 1864, 100 gld.	193 " — "	Rudolfove srečke, 10 gld.	27	— "
Avstrijska krona renta 4%, 200 kron	101 " 20 "	4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	99 " 10 "	Salmove srečke, 40 gld.	85	— "
Avstrijska zlata renta 4%	121 " 15 "	Tisne srečke 4%, 100 gld.	139 " 50 "	St. Genois srečke, 40 gld.	79	50 "
Ogerska krona renta 4%, 200 kron	98 " 90 "	Dunavske vravnave srečke 5%	128 " 75 "	Waldsteinove srečke, 20 gld.	60	— "
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	912 " — "	Dunavsko vravnavno posojilo l. 1878	110 " — "	Ljubljanske srečke	22	— "
Kreditne delnice, 160 gld.	359 " — "	Posojilo goriškega mesta	112 " 50 "	Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	157	25 "
London vista	120 " — "	4% kranjsko deželno posojilo	99 " — "	Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v.	3515	— "
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	58 " 85 "	Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	98 " 60 "	Akcije tržaškega Lloyda, 500 gld.	439	— "
20 mark	11 " 75 "	Prijoritete obveznice državne železnice	221 " — "	Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	78	50 "
20 frankov (napoleonador)	9 " 52 1/2 "	" južne železnice 3%	180 " 70 "	Splošna avstrijska stavbinska družba	110	60 "
Italijanski bankovci	44 " 35 "	" južne železnice 5%	126 " 85 "	Montanska družba avstr. plan.	159	— "
C. kr. cekini	5 " 63 "	" dolenskih železnice 4%	99 " 50 "	Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	175	— "
				Papirnih rubljev 100	126	87 "

Nakup in prodaja

vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd. Zavarovanje za zube pri žrebanjih, pri izrebanju najmanjšega dobitka. — Promese za vsako žrebanje. Kulantna izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba

„M E R C U R“
I., Wollzeile 10 in 13, Dunaj, I., Strobelgasse 2.

Pojasnili v vseh gospodarskih in finančnih stvarih potem o kursnih vrednostih vseh spekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni sveti za doseg kolikor je mogoče visocega obrestovanja pri popolni varnosti.

naloženih glavnice.